

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про
адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за
порушення вимог особливого правового режиму - воєнного стану, що
вводиться в Україні або в окремих її місцевостях»
*(реєстр. № 13633-1 від 21.08.2025)**

***Анотація.** В інформаційній довідці розглянуто питання щодо заборони в умовах воєнного стану в'їзду, перебування громадян у населених пунктах, з яких проводиться загальна обов'язкова евакуація, посилення забезпечення громадського (публічного) порядку під час дії воєнного стану, а також реалізації повноважень поліції у забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану в контексті законопроекту реєстр. № 13633-1 від 23.12.2024 р. (далі – законопроект).*

***Ключові слова:** адміністративна відповідальність, правовий режим воєнного стану, загальна обов'язкова евакуація, забезпечення громадського порядку, район воєнних (бойових) дій, порушення в'їзду, перебування в населених пунктах, штраф.*

Вступна частина.

Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень (частина перша статті 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану»).

Вимоги правового режиму воєнного стану передбачають обмеження певних конституційних прав і свобод, а також запровадження специфічних заходів для захисту держави, таких як охорона критичної інфраструктури, обмеження свободи пересування, перевірка документів, заборона мітингів та ін. Порушення цих вимог об'єктивно тягне за собою притягнення до відповідальності винуватих осіб.

Метою розглядуваного законопроекту є «забезпечення громадського (публічного) порядку під час дії воєнного стану, а також реалізація повноважень поліції у забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану».

У зв'язку з цим, пропонуються зміни до статей 184, 222, 258, 262 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) та запровадження адміністративної відповідальності за порушення вимог особливого правового режиму – воєнного стану, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях, зокрема у випадку в'їзду (входу), перебування громадян в населених пунктах, з яких проводиться загальна обов'язкова евакуація за відсутності спеціально виданих перепусток або посвідчень (стаття 210-2 КУпАП).

Законопроект є альтернативним до законопроекту за реєстр. № 13633 від 15.08.2025 р. із відмінністю у редакції статті 210-2 КУпАП в частині уникнення адміністративної відповідальності за порушення комендантської години.

Варто відзначити, що на розгляді парламенту перебував законопроект за реєстр. № 12354 від 23.12.2024 за однойменною назвою (відкликаний), щодо якого Дослідницькою службою надано інформаційну довідку¹.

Основна частина.

У контексті запровадження адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері порушення вимог особливого правового режиму воєнного стану, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Особливий правовий режим воєнного стану в Україні запроваджено Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 року № 64/2022, відповідно до якого органам виконавчої влади доручено запроваджувати та здійснювати передбачені Законом України «Про правовий режим воєнного стану» заходи і повноваження, необхідні для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави.

Правила в'їзду (входу), перебування громадян в населених пунктах, з яких проводиться загальна обов'язкова евакуація за відсутності спеціально виданих перепусток або посвідчень, перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів в умовах воєнного стану, певної мірою унормовані постановами Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан» від 29 грудня 2021 року № 1455 та «Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану» від 29 грудня 2021 року № 1456. Проте вказаними нормативно-правовими актами питання притягнення до відповідальності за відмову від загальної обов'язкової евакуації населення не передбачено. На сьогодні проблема евакуації, особливо дітей, ускладнюється тим, що багато батьків і опікунів чинять опір таким діям, часто через недовіру до влади або небажання залишати свої домівки. Організаційно-правовий механізм примусової евакуації, тобто вивезення дітей з лінії фронту без згоди їхніх батьків, було запроваджено на підставі Постанови Кабінету Міністрів України від 07 березня 2023 року № 209². За відмову від евакуації дитини особа може бути притягнена до адміністративної відповідальності за статтею 184 КУпАП.

¹ Інформаційна довідка щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за порушення вимог особливого правового режиму — воєнного стану, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях» (реєстр. № 12354 від 23.12.2024). Дослідницька служба Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/law_judic_activ/inform_references-pravsud/75821.html

² Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 841 і від 29 липня 2022 р. № 854 : постанова Кабінету Міністрів України від 7 березня 2023 р. № 209. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2023-%D0%BF#Text>

Таким чином, в сучасних умовах особи, які перебувають в населених пунктах, з яких проводиться загальна обов'язкова евакуація за відсутності спеціально виданих перепусток або посвідчень можуть притягатися до адміністративної відповідальності за вчинені правопорушення у межах статей 184 та 185 КУпАП, що зумовлює необхідність внесення змін до КУпАП в частині конкретизації підстав адміністративної відповідальності.

Разом із тим, пропоновані проектом розміри штрафів санкції статті 210-2 КУпАП потребують кореляції з іншими видами типових адміністративних правопорушень. Так, наприклад, злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі поліцейського при виконанні ним службових обов'язків (стаття 185 КУпАП) тягне за собою накладення штрафу від восьми до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Суми штрафів мають відповідати принципу пропорційності адміністративного стягнення рівню суспільної шкідливості вчиненого правопорушення, його поширеності, конкретним обставинам вчинення та негативним наслідкам, які воно завдає встановленому порядку управління, власності та правам громадян. КУпАП потребує комплексного підходу до визначення розмірів штрафів.

Органи Національної поліції наділяються правом (у редакції законопроекту) розглядати справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 210-2 КУпАП (пропоновані зміни до частини першої статті 222 КУпАП).

За приписами частини другої статті 258 КУпАП вже діє правило, що протокол не складається у разі вчинення адміністративних правопорушень, *розгляд яких віднесено до компетенції Національної поліції* (і далі додаються ще адміністративні правопорушення, передбачені частиною другою статті 122-2, частинами другою, третьою статті 132-1 та ін.). Отже, якщо адміністративні правопорушення, встановлені статтею 210-2 КУпАП (в редакції законопроекту), відноситимуться до компетенції органів Національної поліції, протокол щодо них не складатиметься автоматично і доповнення цього речення статтею 210-2 є зайвим.

Положення пункту 2 законопроекту не узгоджуються з позицією Конституційного Суду України, який у Рішенні від 15 квітня 2020 року № 2-р(П)/2020 відзначив, що в контексті принципу верховенства права важливим є встановлення при внесенні змін до законодавства розумного часового проміжку між офіційним оприлюдненням закону і набранням ним чинності. Дотримання цього правила є особливо важливим при запровадженні нових видів адміністративних правопорушень.

Висновок.

Притягнення до адміністративної відповідальності за порушення вимог особливого правового режиму – воєнного стану, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях, потребує комплексного підходу, усунення ризиків колізійності з чинними нормами, кореляції розмірів штрафів.

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*